

Hajdeja Iglič

(Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo meril za presojo preglednosti pogodbenih pogojev

1. Uvod
2. Merila za presojo izpolnitve pojasnilne dolžnosti
3. Predstavitev primerov
  - 3.1. Španija
  - 3.2. Hrvaška
  - 3.3. Slovenija
4. Primerjalna analiza
  - 4.1. Obseg informacij
  - 4.2. Opozorilo o tveganjih
  - 4.3. Standard povprečnega potrošnika
5. Sklep

Povzetek

Članek primerja sodbe španskega, hrvaškega in slovenskega vrhovnega sodišča glede nepoštenosti pogoja o vračanju kredita v tuji valuti v potrošniških pogodbah. Podrobnejše nas zanima, kako so sodišča držav članic v postopku ocenjevanja dejstev uporabila merila za ugotavljanje izpolnjevanja pojasnilne dolžnosti, ki jih je razvilo Sodišče EU z namenom zagotavljanja visokega standarda varstva potrošnikov, kot ga opredeljuje 38. člen Listine EU o temeljnih pravicah. Takšna primerjava je praktično relevantna v luči sodnih postopkov o kreditih v švicarskih frankih, ki trenutno v velikem številu potekajo pred nacionalnimi sodišči. Hkrati je pomembna z vidika širšega cilja enotne uporabe prava Unije, ker omogoča vpogled v uporabo evropskega prava na področju, ki je v Sloveniji relativno nerazvito in na katerem obstaja velik razkorak med normo in praksom, saj zadeva ob moč sodobnih finančnih korporacij in njihov središčni položaj v preseku gospodarskih in državnih (administrativno-politično-sodnih) omrežij.

Ključne besede: pravo Evropske unije, nepošteni pogodbeni pogoji, krediti v švicarskih frankih, primerjalna analiza

---

Hajdeja IGLIČ, doktorica sociologije, izredna profesorica na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, e-naslov: hajdeja.iglic@fdv.uni-lj.si. Avtorica je članica Združenja Frank.

Avtorica se zahvaljuje recenzentu za vsebinska priporočila in strokovne pripombe.

Abs...
The
reme...
gatio...
how
by th...
cons...
full k...
defin...
is hig...
place...
view...
vides...
under...
pract...
centra...
-judic...
Keywo...
rative...

1. Uvod

V Slo...
ljenih...
meru...
sodišč...
pogod...
podob...
s prak...
opozar...
razlik...
stanja...
sloven...
harmon...

¹ Odloč...
18. 10. 2...

25. 10. 2...

2019 in...

² Nepoš...

sodišče...

2020 bar...

poslovne...

Abstract

The article compares the judgments of the Spanish, Croatian and Slovenian Supreme Courts regarding unfair terms in consumer contracts, which define the obligation to repay the loan in a foreign currency. We are particularly interested in how the supreme courts of various Member States applied the criteria developed by the Court of Justice of the European Union to assess whether banks provided consumers with sufficient information to allow them to conclude a contract with full knowledge, in compliance with the high standard of consumer protection as defined in Article 38 of the EU Charter of Fundamental Rights. Such a comparison is highly relevant in light of the Swiss franc loans proceedings currently taking place before national courts. At the same time, it is important from the point of view of the broader goal of uniform application of the Union law, because it provides insight into the application of the European law in an area that is relatively underdeveloped in Slovenia, and which has a large gap between the norm and practice, since it concerns the power of modern financial corporations and their central position at the intersection of economic and state (administrative-political-judicial) networks.

Keywords: European Union law, unfair contract terms, Swiss franc loans, comparative analysis

1. Uvod

V Sloveniji se je Vrhovno sodišče doslej v sedmih primerih izreklo o nedovoljenih (nepoštenih) pogojih v pogodbah o kreditih v švicarskih frankih v primeru potrošniških pogodb.¹ Za razliko od španskega in hrvaškega vrhovnega sodišča v nobeni od doslej obravnnavanih zadev še ni presodilo nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki določa vračanje kredita v tuji valuti, kar glede na podobnost zadev sproža vprašanje o (ne)uskajenosti slovenske sodne prakse s prakso v drugih državah članicah in s sodno prakso Sodišča EU.² Sladič opozarja, da je ob takšni primerjavi vedno treba dopustiti možnost, da so razlike med nacionalnimi sodišči v rezultatu posledica različnega dejanskega stanja (različnih pogodb in okoliščin sklepanja pogodb), če pa ni tako in bi slovensko sodišče ob primerljivem dejanskem stanju in na podlagi uporabe harmoniziranih določb prava varstva potrošnikov EU prišlo do drugačnih

¹ Odločitve VS RS: sklep II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018, sklep II Ips 141/2017 z dne 18. 10. 2018, sklep II Ips 137/2018 z dne 25. 10. 2018, sodba in sklep II Ips 195/2018 z dne 25. 10. 2018, sodba II Ips 293/2017 z dne 17. 12. 2018, sodba II Ips 197/2017 z dne 28. 2. 2019 in sodba II Ips 32/2019 z dne 23. 1. 2020.

² Nepoštenost pogoja o vračanju kredita v tuji valuti je dosodilo tudi že poljsko vrhovno sodišče v zadevi III CZP 82/19 z dne 5. 11. 2019. Kazensko sodišče v Parizu pa je 26. 2. 2020 banko BNP Paribas Personal Finance obsodilo na visoko odškodnino zaradi nepoštene poslovne prakse v povezavi s tujevalutnimi krediti.

ugotovitev kot sodišča v drugih državah članicah, bi to pomenilo, da se pravo EU uporablja neenako in bi bila potrebna intervencija Sodišča EU na podlagi 267. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU³).⁴ Sledеč zgornjemu opozorilu, se bomo posvetili ugotovitvam o dejstvih v posameznih primerih in v analizi predstavili, kako so nacionalna sodišča ob uporabi prava EU ocenjevala podobna dejstva. S prispevkom tako nadaljujemo in dopolnjujemo razpravo o ustalitvi in poenotenju sodne prakse glede kreditov v švicarskih frankih v slovenskih okvirih,⁵ ki ji dodajamo mednarodno razsežnost.

Direktiva 93/13/EGS,⁶ ki ureja področje nepoštenih pogodbenih pogojev, vsebuje minimalno harmonizacijo, iz katere izhaja razlika med pravi držav članic EU. To omogoča polje proste presoje države, kar sproža nekatere kritične odzive. Na primer, generalni pravobranilec Pitruzzelle meni, da: »Potreba po prehodu na popolno harmonizacijo izhaja iz dejstva, da je klavzula o minimalni harmonizaciji – ki je državam članicam omogočala, da v nacionalni zakonodaji določijo višjo raven varstva potrošnikov, kot je določena v zakonodaji Unije – privedla do razdrobljenosti predpisov, ki so se uporabljali v različnih nacionalnih ureditvah.«⁷ Direktiva v 12. uvodni izjavi namreč ugotavlja, da nacionalni predpisi v njihovi sedanji obliki dovoljujejo le delno uskladitev, 8. člen pa določa, da lahko države članice na področju, ki ga ureja direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov. V povezavi z drugim odstavkom 4. člena direkтиve, ki določa, da ocena nedovoljenosti ne sme biti opravljena pri pogojih, ki opisujejo glavni predmet pogodbe ali razmerje med ceno in kakovostjo dobavljenega blaga ali storitev, ugotavljam, da dve od držav, vključenih v našo analizo, to sta Slovenija in Španija, tega člena nista prenesli v nacionalno pravo in da torej velja, da potrošnikom v skladu z nacionalno doktrino nudita višji standard.⁸ Hkrati je treba direktivo razlagati tako, da mora sodišče države članice v vsakem primeru najprej preveriti jasnost in razumljivost pogodbenega pogoja, ki se nanaša na glavni predmet pogodbe, in to ne glede na prenos drugega odstavka 4. člena te direkutive v

³ UL C 326, 26. 10. 2012.

⁴ J. Sladič (2019), str. III.

⁵ R. Preininger (2018); J. Sladič (2019); B. Koritnik, L. Ude (2020); R. Preininger (2020).

⁶ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, UL L 95, 21. 4. 1993.

⁷ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca G. Pitruzzelle v zadevi C-143/18, *Antonio Romano, Lidia Romano proti DSL Bank — eine Niederlassung der DB Privat- und Firmenkundenbank AG, DSL Bank – ein Geschäftsbereich der Deutsche Postbank AG*, z dne 28. 3. 2019, ECLI:EU:C:2019:273.

⁸ Obvestilo Komisije: Smernice glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, UL C 323, 27. 9. 2019, priloga 2, str. 90–92.

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo merit za presojo ...

pravni red države članice.⁹ Zato so kljub razlikam v nacionalni zakonodaji v vseh treh državah, ki jih obravnavamo, vrhovna sodišča preverjala preglednost pogodbenih pogojev.

Čeprav je slovenska zakonodaja v Zakonu o varstvu potrošnikov (ZVPot-B),¹⁰ kot smo že omenili zgoraj, zvišala varstvo potrošnikov pred nepoštenimi pogodbenimi pogoji glede na minimalno raven harmonizacije med državami članicami EU, kar je podrobnejše predstavljeno v poročilu za Evropsko komisijo,¹¹ slovenska sodišča le redko odločajo o ničnosti pogodbenih pogojev. Možina in Lutman razlog za to vidita predvsem na strani potrošnikov, ki se ne odločajo za sodno pot za zaščito svojih interesov, ker je to povezano z visokimi stroški, dolgotrajnostjo postopkov in splošnim nezaupanjem v sodni sistem.¹² Kreditorjemalci s krediti v švicarskih frankih so sicer množično sprožili tožbe na ničnost pogodbenega pogoja, a tudi oni v večjem številu šele po tem, ko ni prišlo do sprejema zakonodajne rešitve. Izkazuje se resničnost opozoril o visokih stroških in dolgotrajnosti sodnih postopkov, pojavlja pa se tudi že zgoraj omenjeni dvom, ali je slovenskim sodiščem mogoče zaupati, da bodo pri svojem delovanju sledila načelu Listine EU o temeljnih pravicah¹³ glede zagotavljanja visoke ravni varstva potrošnikov, pravu Unije in sodni praksi Sodišča EU. Slovenska sodišča namreč redko posredujejo vprašanja glede pravilne uporabe prava EU v predhodno odločanje Sodišču EU, od leta 2004 so posredovala skupno le 25 predlogov.¹⁴ Nasprotno, na primer, velja za španska sodišča, ki so z vprašanji za predhodno odločanje bistveno pripomogla k razvoju evropske sodne prakse na področju varstva potrošnikov. Weingerl v zvezi s tem poudarja, da bi bilo za slovenske sodnike nujno, da pravo EU razumejo, ponotranjijo in – uporabljajo (kar seveda ne pomeni zgolj formalne identifikacije pravnih virov EU).¹⁵ Zalar navaja statistični podatek šestih raziskovalcev iz Slovenije, objavljen v publikaciji iz leta 2017; raziskovalci so z empirično analizo ugotovili, da je sklicevanje na Listino Evropske unije o temeljnih pravicah na višjih sodiščih, VS RS in US RS zelo redko, zlasti v smislu, da bi sodišča podajala konkretnejšo razlagu Listine EU o temeljnih pravicah. Do marca leta 2016 se je VS nanjo sklicevalo samo v 20

⁹ Sodba Sodišča EU v zadevi C-125/18, *Marc Gómez del Moral Guasch proti Bankia SA*, z dne 3. 3. 2020, ECLI:EU:C:2020:138. Takšen pristop zasledimo tudi v prelomni odločbi Višjega sodišča v Mariboru, sklep I Jp 701/2019 z dne 9. 11. 2019.

¹⁰ Ur. l. RS, št. 51/04.

¹¹ D. Možina, K. Lutman (2017), str. 1085–1086.

¹² Ibidem, str. 1086.

¹³ UL C 326, 26. 10. 2012.

¹⁴ P. Weingerl (2019), str. 3.

¹⁵ Ibidem, str. 3.

zadevah.¹⁶ Ker pa sklicevanje na Listino EU o temeljnih pravicah in formalna identifikacija pravnih virov EU nista cilja sama po sebi, je ta članek treba razumeti tudi kot prispevek, ki naj s pomočjo primerjalne analize pomaga odgovoriti na vprašanje, ali na področju varstva potrošnikov sodna praksa ostaja na deklarativeni ravni ali pa je že prišlo do premika v smeri dejanskega upoštevanja meril, ki jih razvilo Sodišče EU kot pomoč pri ocenjevanju dejstev glede izpolnjevanja pojasnilne dolžnosti.

2. Merila za presojo izpolnitve pojasnilne dolžnosti

V ospredju članka je primerjava uporabe meril Sodišča EU¹⁷ v zvezi z zahtevo po preglednosti pogodbenih pogojev s strani vrhovnih sodišč v različnih državah članicah. Iz meril je mogoče razbrati, da ustrezno predpogodbeno informiranje potrošnika, ki ga je treba razlagati široko, zahteva, da je potrošnik ne le seznanjen z zapisanimi pogodbenimi določili in razlogi za njihovo vključitev v pogodbo, ampak te tudi razume v smislu posledic, ki jih imajo za njegove finančne obveznosti, kar vključuje dva vidika: obseg informiranja in opozorilo o znatnih tveganjih. Da je smiselnlo ločevati med temo dvema vidikoma, potrjuje tudi vprašanje, ki ga je Sodišču EU v predhodno odločanje poslalo francosko predložitveno sodišče in v katerem to sprašuje, ali je bila pojasnilna dolžnost izpolnjena že s tem, ko je banka potrošniku izročila simulacijo s prikazom posledic manjše spremembe tečaja (5,29-odstotnega padca in dviga vrednosti evra v primerjavi s švicarskim frankom), ni pa v skladu s sodno prakso Sodišča EU poudarila, da produkt vsebuje znatna tveganja, in jih pojasnila.¹⁸

V zvezi s prvim vidikom – obseg informiranja – velja, da se od banke pričakuje, da pojasni vse morebitne vplive pogoja na finančne obveznosti potrošnika. Nacionalno sodišče mora ob upoštevanju vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklenitve pogodbe, preučiti, ali je bil potrošnik obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti in na podlagi katerih lahko presodi predvsem skupne stroške svojega kredita. Sem spada tudi navedba informacij v pogodbi o kreditu, ki so glede na naravo blaga in storitev, ki so predmet pogodbe, bistvene. Glede drugega vidika pa Sodišče EU zahte-

¹⁶ B. Zalar (2019), str. 14.

¹⁷ Sodba Sodišča EU v zadevah C-26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai proti OTP Jelzálogbank Zrt, z dne 30. 4. 2014, ECLI:EU:C:2014:282; C-186/16, Ruxandra Paula Andriciu in drugi proti Banca Romanesca SA, z dne 20. 9. 2017, ECLI:EU:C:2017:703; C-51/17, OTP Bank Nyrt, OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. proti Teréz Iléys, Emil Kiss, z dne 20. 9. 2018, ECLI:EU:C:2018:750.

¹⁸ Predlog za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-776/19, VB, WA proti BNP Paribas Personal Finance SA, z dne 22. 10. 2019.

ravicah in formalna
, je ta članek treba
ne analize pomaga
nikov sodna praksa
v smeri dejanskega
pri ocenjevanju dej-

ostti

EU¹⁷ v zvezi z zahte-
h sodišč v različnih
čno predpogodbeno
ahtega, da je potroš-
in razlogi za njihovo
osledic, ki jih imajo
obseg informiranja
ati med tema dvema
v predhodno odloča-
em to sprašuje, ali je
a potrošniku izročila
čaja (5,29-odstotnega
m frankom), ni pa v
kt vsebuje znatna tve-

da se od banke priča-
e obveznosti potrošni-
liščin, ki so obstajale
obveščen o vseh ele-
i in na podlagi katerih
Sem spada tudi nena-
aravo blaga in storitev,
pa Sodišče EU zahte-

lka Káslerné Rábai proti
C-186/16, Ruxandra Paula
017, ECLI:EU:C:2017:703;
proti Teréz Héys, Emil Kiss,
B, WA proti BNP Paribas

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo merit za presojo ...

va, da banka potrošnika ustrezno opozori na pomembnost tveganja v zvezi s spornim pogojem, in to na način, da bo potrošnik zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice pogoja za njegove finančne obveznosti. Banka mora navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in posojiljemalcem mora biti jasno obveščen o tem, da s podpisom kreditne pogodbe, izražene v tuji valuti, prevzema tečajno tveganje, ki ga bo morda težko nosil. Gre za dva tesno povezana, a vendarle različna vidika pojasnilne dolžnosti, ki ju generalna pravobranilka Sodišča EU Kokott združi na naslednji način: »Merila Sodišča EU za presojo izpolnitve pojasnilne dolžnosti je mogoče na kratko povzeti s formulacijo, da je zahteva iz drugega odstavka 4. člena Direktive 93/13/EGS o tem, da morajo biti pogodbeni pogoji zapisani v jasnem in razumljivem jeziku, izpolnjena, če je potrošnik obveščen o vseh možnih znatnih vplivih takega pogoja na njegove finančne obveznosti.«¹⁹

Izpolnitev predpogodbene obveznosti informiranja se ugotavlja ob uporabi objektivnega standarda »povprečnega potrošnika«. V skladu z razlago Sodišča EU je povprečni potrošnik normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, v dvomu se lahko nacionalno sodišče opre na raziskavo med potrošniki ali eksperimentno mnenje.²⁰ Čeprav Sodišču EU v zvezi s tem še ni bilo predloženo vprašanje v predhodno odločanje, je iz dosedanjih sodb, izdanih v zadevah, povezanih s krediti v švicarskih frankih, mogoče sklepati, da je povprečni potrošnik sicer seznanjen z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, ni pa brez ustreznega informiranja banke zmožen oceniti vseh potencialno znatnih ekonomskeh posledic pogoja, ki določa vračanje kredita v tuji valuti, za svoje finančne obveznosti.²¹ Podobno razumevanje najdemo tudi v kasnejše sprejeti Direktivi 2014/17/EU oziroma v šestem odstavku 23. člena te direktive,²² ki določa, da kadar v kreditni pogodbi ni določbe o omejitvi tveganja menjalnega tečaja, ki mu je izpostavljen potrošnik, na nihanje menjalnega tečaja za manj kot 20 odstotkov, mora evropski standardni informativni list (ESIS) zajemati ponazoritev učinka 20-odstotnega nihanja

¹⁹ Sklepni predlogi generalne pravobranianke J. Kokott v zadevi C-81/19, *NG, OH proti SC Banca Transilvania SA*, z dne 19. 3. 2020, ECLI:EU:C:2020:217.

²⁰ Sodba Sodišča EU v zadevi C-210/96, *Gut Springenheide GmbH, Rudolf Tusky in Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung*, z dne 16. 7. 1998, ECLI:EU:C:1998:369.

²¹ Sodba Sodišča EU v zadevi C-186/16, *Ruxandra Paula Andriciuc in drugi proti Banca Românească SA*, z dne 20. 9. 2017, ECLI:EU:C:2017:703.

²² Direktiva 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembah direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010, UL L 60, 28. 2. 2014.

menjalnega tečaja,²³ in v priporočilu Evropskega odbora za sistemsko tveganja iz leta 2011, ki se nanaša na posojila v tuji valuti.²⁴

Ker je za primerjalno analizo nujno poznati dejstveno podlago posameznih zadev, smo ob sodbah vrhovnih sodišč pregledali tudi sodbe sodišč prve stopnje, ki so bogatejše z analizo pogodbenih določil in opisi okoliščin sklepanja pogodb.

3. Predstavitev primerov

3.1. Španija

Za špansko sodno prakso je pomembna sodba vrhovnega sodišča v zadevi 608/2017 z dne 15. 11. 2017.²⁵ V njej je sodišče na podlagi določb Direktive 93/13/EGS, ki je bila v nacionalno zakonodajo prenešena s Kraljevim dekretom I/2007, presodilo, da so pogoji v pogodbi o kreditu v tuji valuti nepošteni. Jedro sodnega spora se nanaša na dejstva v zvezi z izpolnitvijo pojasnilne dolžnosti.

Špansko sodišče je ugotovilo, da vsebina in način izvedbe pojasnilne dolžnosti v konkretni zadevi ne ustrezata zahtevi po preglednosti. Čeprav ne gre za izvedeni finančni instrument,²⁶ je kredit v tuji valuti kompleksen produkt, ki zahteva visok standard pojasnilne dolžnosti, kar po mnenju španskega sodišča potrjuje Direktiva 2014/17/EU.²⁷ Ta je na podlagi preteklih izkušenj in

²³ V horizontalnih razmerjih med posamezniki se uporabljo nacionalni predpisi, s katerimi se prenaša direktiva. Tako so bila določila Direktive 2017/14/EU v slovensko pravo prenesena med drugim z določili Zakona o potrošniških kreditih (ZPotK-2, Ur. I. RS, št. 77/16) ter Pravilnikom o vsebini predhodnih informacij in obrazcu za predhodne informacije o potrošniških kreditih za nepremičnino (Ur. I. RS, št. 7/17). Člen 43 te direktive sicer vsebuje prehodno določbo, da se direktiva ne uporablja za pogodbe, sklenjene pred 21. 3. 2016.

²⁴ Priporočilo Evropskega odbora za sistemsko tveganja z dne 21. septembra 2011 o dajanju posojil v tujih valutah, priporočilo A, 1. točka – zavedanje posojiljemalcov o tveganjih, UL C 342, 22. 11. 2011. Čeprav Direktiva 2017/14/EU in Priporočilo Evropskega odbora za sistemsko tveganja ne učinkujeta retroaktivno, ju omenjamo zato, da z njima ponazorimo, da razumevanje Sodišča EU glede standarda povprečnega potrošnika in zahteve po prikazu znatnih posledic pogoja o vračanju kredita v tuji valuti ni osamljeno, ampak vsebinsko usklajeno z navedenima dokumentoma. Razlaga Sodišča EU pa deluje retroaktivno oziroma je samo sodišče tisto, ki lahko omeji učinek svojih sodb.

²⁵ Sodba Vrhovnega sodišča Kraljevine Španije v zadevi 608/2017 z dne 15. 11. 2017 ima številko izrednega pravnega sredstva in se nanaša na kreditno pogodbo iz julija 2008.

²⁶ Sodba Sodišča EU v zadevi C-312/14, *Banif Plus Bank Zrt. proti Márton Lantos, Mártonné Lantos*, z dne 3. 12. 2015, ECLI:EU:C:2015:794.

²⁷ Direktiva 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010, UL L 60, 28. 2. 2014.

ugotov
tuji v
jansk
člemu
v pre
visok
hovne
ma pr
opozar
bil gl
vešče
preds
Kako
scena
Sodiš
v situ
in po
ke je
niso b
mnenj
bile st
formac
in nena
tveganj
obrokc
obvesti
zahtev
so zna
njihov
pogodb
Priča s
ciljem p
Po mn
z navec
predsta

²⁸ Direktiva 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010, UL L 60, 28. 2. 2014.

za sistemsko tveganja
podlago posameznih
i sodbe sodišč prve
opisi okoliščin skle-

ega sodišča v zadevi
odlagi določb Direk-
tive o prenemenu s Kraljevim
kreditu v tuji valuti
v zvezi z izpolnitvijo

edbe pojasnilne dolž-
nosti. Čeprav ne gre
kompleksen produkt,
mnenju španskega so-
dišča preteklih izkušenj in

jo nacionalni predpisi, s
č. 2017/14/EU v slovensko
kreditih (ZPotK-2, Ur. I.
in obrazcu za predhodne
7/17). Člen 43 te direktive
a pogodb, sklenjene pred

dne 21. septembra 2011 o
redanje posojiljemalcev o
in Priporočilo Evropskega
menjamo zato, da z njima
ovprečnega potrošnika in
v tuji valuti ni osamljeno,
leta Sodišča EU pa deluje
ek svojih sodb.

2017 z dne 15. 11. 2017 ima
pogodbo iz julija 2008.

Zrt. proti Márton Lantos,

z dne 4. februarja 2014 o
line in spremembi direktiv
L 60, 28. 2. 2014.

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo merit za presojo ...

ugotovitve, da »je zaradi pomembnih tveganj, povezanih z zadolževanjem v tuji valuti, potrebno sprejeti ukrepe, ki bodo zagotovljali, da se potrošniki dejansko zavedajo tveganj, ki jih prevzemajo« (13. uvodna izjava) v posebnem členu predpisala, s katerimi informacijami mora banka seznaniti potrošnika v predpogodbeni fazi. To pa, po mnenju sodišča, ne pomeni, da zahteva po visoki stopnji obveščenosti ni bila prisotna že v Direktivi 93/13/EGS.²⁸ Vrhovno sodišče zato kot pomembno dejstvo izpostavlja, da banka potrošnikoma pred sklenitvijo pogodbe ni zagotovila nobenih pisnih informacij, ki bi ju opozarjale na tveganja. S tem pritrjuje sodišču prve stopnje,²⁹ ki dvomi, da bi bil glede na kompleksnost produkta potrošnik lahko vsebinsko ustrezno obveščen brez pisnih informacij, ki bi tveganja in njihove ekonomske posledice predstavila na pregleden in sistematičen način ter z vizualno podporo grafov. Kakovostna informacija mora med drugim vsebovati simulacije z različnimi scenariji.

Sodišče na prvi stopnji nadalje ugotavlja, da banki ni uspelo dokazati, da je v situaciji, ko niso obstajale pisne informacije, pojasnilno dolžnost ustrezno in pošteno opravila na ustni način. Na podlagi pričevanja uslužbenca banke je sodišče ocenilo, da ustne informacije, ki jih je posredoval potrošniku, niso bile dovolj kakovostne, da bi lahko nadomestile pisne informacije. Po mnenju sodišča gre za očitno nesorazmerje med zatrjevanjem priče, da so bile stranke ustno obveščene o vsem, in presenetljivo odsotnostjo pisne informacije. Odgovori zaposlenega na vprašanja sodišča so bili preveč splošni in nenatančni, nekaterih stvari se ni spominjal. Kreditojemalca je obvestil o tveganju v povezavi s spremjanjem tečaja, zaradi katerega se lahko višina obrokov spreminja. Zatrdil je, da so zaposleni dobili navodila, naj »stranke obvestijo o vsem«. Ker priča in tudi drugi bančni uslužbenci za prodajo tega zahtevnega produkta niso bili posebej usposobljeni, sodišče ne verjame, da so znali strankam ustrezno predstaviti vse posledice kredita v tuji valuti za njihov ekonomske in pravni položaj oziroma pojasniti vpliv vseh elementov pogodbe in njihovega součinkovanja na skupne stroške kredita.

Priča se sklicuje na simulacije, za katere sicer trdi, da so bile narejene s ciljem prikazati spremembe v višini obrokov v odvisnosti od gibanja tečaja. Po mnenju sodišča priča neupravičeno enači to, čemur pravi »simulacija«, z navedbo učinka spremembe tečaja na mesečne obroke, ne da bi natančno predstavil še vsa druga tveganja, povezana s spremembo tečaja. Vrhovno

²⁸ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, UL L 95, 21. 4. 1993.

²⁹ Sodba sodišča prve stopnje št. 84 (Madrid) v zadevi 1201/2013 z dne 16. 5. 2014.

sodišče v zvezi s tem sklene, da čeprav je od povprečnega potrošnika, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, mogoče pričakovati, da razume, da se valutni tečaji spreminjajo in da mesečni obroki nihajo v odvisnosti od spreminjanja tečaja, pa tega ni mogoče pričakovati glede bolj kompleksnih tveganj, ki jih vsebuje produkt. Na primer, percepcija povprečnega potrošnika je, da se z rednim odplačevanjem anuitet kreditna obveznost zmanjuje. Banka je s tem, ko potrošniku ni pojasnila, da lahko zaradi znatnih tečajnih sprememb pride celo do tega, da neodplačana glavnica preseže višino začetne glavnice, potrošniku zamolčala pomembnost tveganja. Sodišče tudi sklepa, da ni razumljivo, da banka, ki je imela namen potrošnikom pošteno predstaviti tveganja, ni hkrati ponudila zavarovanja proti valutnemu riziku.

Odsotnost dolžne skrbnosti banke je bila odločilna pri odločitvi potrošnika za kredit, ki ga je ta štel za cenovno ugodnega. Nepreglednost pogodbeneh pogojev, ki določajo vračanje kredita v tuji valuti, je imela po mnenju vrhovnega sodišča negativne učinke za potrošnika in je v nasprotju z dobro vero vodila v znatno neravnotežje, ker brez poznavanja vseh tveganj, ki so značilna za kredit v tuji valuti, potrošnik ne more verodostojno primerjati ponudbe tujevalutnega kredita s ponudbami drugih kreditov. Posledica znatnega neravnotežja med obema stranema je bila, da je potrošnik v času trajanja pogodbe, v nasprotju z banko, dejansko realiziral znatno finančno izgubo – v določenem trenutku je njegova neamortizirana glavnica presegla višino začetne glavnice. Sodišče je presodilo, da je pogoj nepošten in zato ničen.

V konkretnem primeru je šlo za hipotekarni kredit, denominiran v japonskih jenih s spremenljivo obrestno mero. Potrošnika sta imela možnost konverzije na mesečni osnovi iz jenov v več tujih valut in v evro, ne da bi to zahtevalo novacijo oziroma spremembo pogodbe. Vrhovno sodišče je ugotovilo, da je bila kljub denominaciji kredita v tuji valuti »funkcionalna valuta« kredita evro. Ocenilo je, da znatno neravnotežje ne more biti odpravljeno s pogodbenim pogojem, ki potrošniku omogoča spremembo valute kredita. Možnost konverzije v drugo tujo valuto enkrat na mesec še vedno pomeni, da bo s konverzijo na začetku meseca lahko realiziral izgube, ki so nastale zaradi spremembe tečaja sredi prejšnjega meseca, poleg tega je konverzija povezana tudi z dodatnimi stroški. Prav tako potrošnik v nasprotju z banko nima potrebnega znanja s področja valutnih trgov, niti ni prejema informacij ali opozoril banke, da bi lahko možnost konverzije uporabil v svoj prid. Konverzija ni alternativa pojasnilne dolžnosti, ampak gre za kumulativni zahtevi z vidika poštenosti pogoja.

3.2. Hrvaška

Vrhovno sodišče Republike Hrvaške je zavrnilo revizijo osmih bank kot neutemeljeno in potrdilo sodbo sodišča druge stopnje, s katero je to ugotovilo, da so banke v določenem obdobju škodile kolektivnim interesom in pravicam potrošnikov s sklepanjem kreditnih pogodb z nepoštenimi in ničnimi pogoji, ki urejajo valutno klavzulo, vezano na švicarski frank (CHF).³⁰ Dejanska podlaga za odločitvi hrvaškega vrhovnega in višjega sodišča je povzeta v sodbi sodišča prve stopnje.³¹ Pravni podlagi za sodbo sta takrat veljavna zakona o varstvu potrošnikov, ki ne odstopata v bistvenem od Direktive 93/13/EGS.

Na podlagi zaslišanja večjega števila prič je sodišče presodilo, da banke potrošnikov niso jasno in razumljivo seznanile z valutnim in obrestnim tveganjem. Kreditne pogodbe in izkušnje z najemanjem kredita se v bistvenih vsebinskih potezah med bankami ne razlikujejo. Potrošniki so prišli v banko z namenom, da vzamejo kredit v CHF, ker so zanj slišali od sorodnikov in znancev ter iz reklam v medijih, ali pa so jim ga ponudile banke same v svojih poslovalnicah. Nekateri od njih niso bili kreditno sposobni za kredit v evrih oziroma kunah. Banke so ob primerjavi ponudb različnih kreditov kredit v švicarskih frankih označile za bolj ugodnega zaradi nižje obrestne mero. Tudi hrvaško sodišče poudari, da švicarski frank ni »vstopal v menjavo«, ampak je bil uporabljen zgolj kot »mérilo vrednosti«. Kreditojemalci so s sklenitvijo pogodbe prevzeli nase neomejeno obrestno in valutno tveganje. V povezavi z valutnim tveganjem so bančni uslužbenci strankam povedali, da je švicarski frank stabilna valuta, za katero stoji trdno gospodarstvo, in da lahko pričakujejo manjša nihanja tečaja, ki bodo vplivala na višino obrokov. Banke kreditojemalcev niso posebej opozarjale na možnost večjih tečajnih sprememb in s tem povezanih tveganj. Reklamni letaki in objave v množičnih medijih so poudarjali zgolj nižjo obrestno mero, krediti v CHF so bili v akciji, potrošniki so lahko dobili višje zneske kredita, na nobeni reklami ni zaslediti opozorila o valutnem tveganju. Konverzija kredita v drugo valuto je bila mogoča s poplačilom starega in najemom novega kredita.

Enako kot špansko je tudi hrvaško sodišče prve stopnje v oceni izpolnitve pojasnilne dolžnosti najprej opredelilo raven tveganja, ki je značilna za zadevne kreditne pogodbe, nato pa primerjalo vsebino dejanskega obveščanja z obveščenostjo, ki bi bila potrebna oziroma bi ustrezala naravi takšne storitve. V zvezi s prvim poudari, da gre za izredno tvegan produkt, ker ta vključuje

³⁰ Sodba Vrhovnega sodišča Republike Hrvaške v zadevi Rev 2221/2018 z dne 3. 9. 2019, ki se nanaša na skupinsko tožbo glede tujevalutnih kreditov, sklenjenih med letoma 2004 in 2008.

³¹ Sodba Gospodarskega sodišča (Zagreb) v zadevi 26.P-140/2012 z dne 4. 7. 2013.

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo merit za presojo ...

tako spremenljivo obrestno mero kot tudi valutno klavzulo. Za dobro poslovno prakso ni v navadi, da bi potrošniški kredit vključeval dva elementa negotovosti, zaradi česar je obveznost kreditojemalcu do banke skoraj v celoti nedoločljiva in nepredvidljiva. Na visoko tveganje v času plavajočega valutnega režima in na potrebo po ustremnem zavarovanju pred takšnimi tveganji je gospodarske subjekte opozorila že Mednarodna gospodarska zbornica v Parizu v publikaciji leta 1987. Opozorilo zato še toliko bolj velja za nezavarvana gospodinjstva, ki običajno nimajo dovolj finančnih sredstev, da bi lahko nosila izgubo iz tečajnih razlik, s čimer so bile banke seznanjene. Čeprav ni dokazov, da so banke lahko pričakovale hiter padec evra, do katerega je prišlo v krizi, pa za sodišče ni dvoma, da je bila možnost izrednega dogodka v obdobju več desetletij za banke realna in – kar je prav tako pomembno – da je bilo v finančnih krogih znano, da je mogoče pričakovati blago do zmerno apreciacijo švicarskega franka proti evru skozi daljše obdobje.

Sodišče ugotavlja, da banke potrošnikov niso korektno seznanile niti s splošno nevarnostjo valutne klavzule niti s konkretnimi predvidevanji o postopni in dolgoročni apreciaciji švicarskega franka. V zvezi s prvim dodaja, da povprečni potrošnik, ki je imel ob podpisu pogodbe višoko stopnjo zaupanja v banke in je sicer vedel, da se lahko obrok spreminja v odvisnosti od nihanja tečaja, na podlagi dobrijih informacij ni mogel pričakovati, da mu bodo banke v standardizirano pogodbo vključile pogoj, zaradi katerega se bodo lahko njegove skupne obveznosti med trajanjem kredita znatno povečale in ga celo ogrozile. Na to, da banke pri tem niso ravnale v dobrì veri, nakazuje tudi kasnejše dogajanje, ko ob takšnem izrednem dogodku, kot sta bila kriza in posledično večji padec vrednosti evra, niso bile pripravljene na sklenitev sporazumne rešitve in delitev bremena s potrošniki, ne kot »socialne ustanove«, ampak kot gospodarski subjekti, ki delujejo v skladu z načeli poštene poslovne prakse.

Ključna ugotovitev sodišča je, da so banke potrošnike o tveganjih obveščale tako, da so jih trivializirale. Zadovoljile so se s podpisom na abstraktni izjavi, da je stranka seznanjena z valutnim tveganjem. Banke kreditojemalcem sicer niso zamolčale, da se lahko tečaj spreminja in z njim tudi višina obroka, a jih sočasno niso opozorile na vsa druga tveganja in predvsem na to, da je produkt visoko tvegan. Glede na stopnjo tveganja, ki je posledica soobstoja neomejene valutne klavzule in spremenljive obrestne mere brez zgornjega limita, bi moralo biti opozorilo zapisano »z rdečim črnilom na prvi strani pogodbe in rdeča roka bi morala opozarjati nanj«, da bi lahko rekli, da je bilo opozorilo zadostno. Strošek realiziranega tveganja nosijo samo potrošniki, medtem ko imajo banke na račun realiziranih tveganj korist ali vsaj ne nosijo nikakršne škode.

3.3. Slovenija

Za namen primerjave bomo predstavili zadnjo sodbo Vrhovnega sodišča RS v zadevi II Ips 32/2019.³² Potrošnika sta vzela kredita, denominirana v švicarskih frankih. Banka v sodnem postopku ni predložila nobenega pisnega dokumenta, iz katerega bi bilo mogoče sklepati, katere informacije je posredovala tožnikoma v predpogodbni fazi. Banka tudi ni predložila dokaza, da so bili delavci banke za prodajo kreditov v tuji valuti gospodinjstvom posebej usposobljeni ali da so dobili v zvezi s tem pisna navodila. Sodišče iz dejstva, da so tudi sami delavci banke imeli kredit v švicarskih frankih, sklepa, da se jim je valutno tveganje zelo sprejemljivo.³³ Ob izostanku pisne dokumentacije je sodišče zaslišalo bančne uslužbence, ki so povedali, da so stranki obvestili, da valutni tečaji nihajo in da je mogoče pričakovati, da se lahko spremeni znesek, ki bi ga morala v evrih poravnati kot plačilo anuitete. Bančna uslužbenka je povedala, da je tožnika v razgovoru opozorila, da se lahko obroki tudi za enkrat povečajo. VS RS se strinja s stališči sodišč na nižjih stopnjah, ki sta opozorila Banke Slovenije o tveganjih apreciacije švicarskega franka zavrnili kot splošna, časovno omejena, namenjena bankam in ne potrošnikom ter zato nerelevantna za zadevo.

V slovenski sodbi za razliko od hrvaške in španske ne najdemo ocene o tveganosti posla, ki bi bila uporabljena kot vodilo pri ugotavljanju, ali je bilo opozorilo banke zadostno glede na stopnjo tveganja, ki jo vsebuje produkt. Se pa sodišče izčrpno posveti vprašanju standarda povprečnega potrošnika, kjer stoji na stališču: (1) da je valutno tveganje pri kreditu v tuji valuti splošno znano dejstvo, kot je za povprečne udeležence v pravnem prometu splošno znano tudi dejstvo, da zanesljive in natančne napovedi glede obdobja in obsega spremembe menjalnega tečaja niso mogoče; (2) da je od povprečno obveščenega, razumno pozornega in preudarnega potrošnika pričakovati, da se zaveda, da se kredit v evrih in kredit v švicarskih frankih razlikujeta zaradi prevzema valutnega tveganja ter da se menjalni tečaj, torej razmerje med evrom in švicarskim frankom, lahko spremeni, kakršnokoli drugačno stališče je namreč v nasprotju s splošno zanimi dejstvi in življenjskimi izkušnjami; (3) če je potrošnik podcenil možnost spremembe menjalnega tečaja v obdobju vračanja kredita ali pričakoval, da se bo menjalni tečaj spremenil zgolj v njegovo

³² Sodba VS RS II Ips 32/2019 z dne 23. 1. 2020.

³³ Sodišče ob tem ne naredi nadaljnjega koraka v sklepanju glede odgovornosti banke kot institucije, ki jo predstavlja vodstvo, za to, da se je valutno tveganje delavcem banke, ki so bili v stiku s strankami, zelo sprejemljivo. Je banka (vodstvo) obvestila in izobrazila delavce, ki delajo s strankami, o vseh znatnih posledicah splošnih in konkretnih tveganj, povezanih s spremenljivo obrestno mero in vračanjem kredita v švicarskem franku?

korist, to ne pomeni, da s tveganjem ni bil seznanjen; (4) da posameznik z golj zaradi okoliščine, ker je pogodbo sklenil v vlogi potrošnika, ne more biti odvezan od minimalne skrbnosti, ki se pričakuje od vseh udeležencev v pravnem prometu; (5) kreditojemalci kot povprečni potrošniki bi se že ob prevzemu valutnega tveganja morali in mogli zavedati pomena valutnega tveganja v povezavi z možnostjo spremembe mesečne anuitete v evrih zaradi možnosti nihanja menjalnega tečaja, saj bi bilo drugačno stališče v nasprotju z načelom zaupanja v pogodbeno pravo in načelom skrbnosti pogodbenih strank pri izpolnjevanju obveznosti v povezavi z načelom vestnosti in poštenja.

VS RS je presodilo, da tožnikoma kot povprečnima potrošnikoma ni bila one-mogočena racionalna oziroma preudarna odločitev v zvezi z oceno celotnega stroška najetega kredita.

4. Primerjalna analiza

Razlike v rezultatu oziroma v odločitvah nacionalnih sodišč ne izhajajo iz bistveno drugačne dejstvene podlage in tudi ne iz morebitne uporabe nacionalnih določil o višjem varstvu potrošnikov, ker vse temeljijo na minimalnih harmoniziranih odločbah prava varstva potrošnikov v EU, na podlagi katerih je ponudnik dolžan potrošnika obvestiti o vseh možnih znatnih ekonomskeh posledicah spornih pogodbenih pogojev. Primerjavo, kako nacionalna sodišča presojajo podobna dejstva, bomo izvedli v treh sklopih, ki ustrezajo v uvodu predstavljenim elementom: obseg informacij, opozorilo o tveganjih, standard povprečnega potrošnika.

4.1. Obseg informacij

V nobenem od predstavljenih primerov ne obstaja pisna dokumentacija o vsebini izpolnitve predpogodbene informacijske dolžnosti banke. Prav tako banke nikjer niso z dokumentacijo izkazale, da so bančne uslužbence za prodajo kreditov v tuji valuti primerno usposobile oziroma jim opremile z ustreznimi pisnimi navodili. Čeprav je španski uslužbenec banke izdelal scenarij, ki je prikazoval vpliv spremembe tečaja na obrok, pa tudi v Španiji potrošnika nista dobila na vpogled scenarijev, ki bi predstavili vse ekonomske posledice možnih sprememb tečaja, ob vplivu na obrok še vpliv na neodplačano glavnico in na celoten strošek kredita, prav tako jima ni bilo predstavljeno skupno delovanje dveh spremenljivih količin: menjalnega tečaja in obresti. Za špansko in hrvaško sodišče je to pomemben razlog za sklep, da banka ni opravila dolžne skrbnosti, ker informacije, ki jih je posredovala potrošniku, niso bile celovite. Slovensko vrhovno sodišče nasprotno ugotavlja, da je banka potroš-

niku s
višino c
Posebni
tudi, da
pojavlja
posame
bjekta.
tevo še
zajema
obrestn
informa
ru visok
kov Slo
potrošn
liščem
vidika t
mi izra
pomem
dveh po
da so po
nemu i
zadostn
čaja, če
Nasprot
številčn
zaradi z
Francos
cev ban
pa pred
prikazu
znatnem

4.2. Op
Španske
tega pa
v smislu

³⁴ Zveza
³⁵ Predlo
Personal

; (4) da posameznik zgolj potrošnika, ne more biti vseh udeležencev v pravoniki bi se že ob prevzema valutnega tveganja v evrih zaradi možnosti še v nasprotju z načelom pogodbenih strank pri izosti in poštenja.

potrošnikoma ni bila onevzvezi z oceno celotnega

alnih sodišč ne izhajajo iz morebitne uporabe nacione temeljijo na minimalnih tokov v EU, na podlagi katerih možnih znatnih ekonomimerjavo, kako nacionalna v treh sklopih, ki ustrezajo nacijam, opozorilo o tveganjih,

pisna dokumentacija o vsebnosti banke. Prav tako bančne uslužbence za prodajo pa jim opremile z ustreznimi banke izdelal scenarij, ki je pa tudi v Španiji potrošnika vili vse ekonomske posledice vpliv na neodplačano glavnini bilo predstavljeno skupno ga tečaja in obresti. Za špana sklep, da banka ni opravila vedovala potrošniku, niso bile zagotovljala, da je banka potroš-

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo meril za presojo ...

niku s tem, ko ga je ustno opozorila, da lahko sprememba tečaja vpliva na višino obroka, omogočila oceno celotnega stroška kredita.

Posebnost sodbe slovenskega vrhovnega sodišča v primerjavi z drugimi je tudi, da se v njej v povezavi z zahtevo po izdelavi izračunov in prikazov pojavlja stališče, da pretirana skrb za potrošnika ni v skladu s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta. Takšno stališče sodišča je vsebinsko v nasprotju z že omenjeno zahtevo šestega odstavka 23. člena v kasnejši Direktivi 2014/17/EU, da naj ESIS zajema ponazoritev učinkov 20-odstotnega nihanja menjalnega tečaja in tujih obrestnih mer, katere namen je prav to, da se potrošniku na podlagi celovite informacije omogoči, da sprejme preudarno in racionalno odločitev v primeru visoko rizičnega kredita. Do stališča se je opredelila tudi Zveza potrošnikov Slovenije, ki je izrazila zaskrbljenost nad nerazumevanjem vloge varstva potrošnikov v tržnem gospodarstvu.³⁴ Primerjajmo stališče VS RS še s stališčem francoskega državnega tožilca o razlikah med dvema sklopoma sodb z vidika tega, ali so banke kreditojemalce seznanile s konkretnimi in natančnimi izračuni ali ne: »Ta razlika med dvema sklopoma sodb se mi zdi dovolj pomembna, da upravičuje, kot je odločilo sodišče, različno obravnavanje teh dveh položajev. [...] Čeprav lahko oblikovno in slovnično namreč priznamo, da so pogodbene določbe dostopne normalno obveščenemu, razumno pozornemu in preudarnemu potrošniku, pa mu same po sebi ne omogočajo, da zadostno oceni tveganja, ki jim je izpostavljen zaradi nihanj menjalnega tečaja, če svoje prihodke sprejema v valuti vračila, in ne v tuji plačilni valuti. Nasprotno pa, če ta potrošnik prejme simulacijo nihanj menjalnega tečaja s številčnimi primeri, se lahko seznaní z ekonomskimi posledicami, nastalimi zaradi znižanja vrednosti domače valute vračila v primerjavi s tujo valuto.«³⁵ Francosko sodišče se v upoštevnih zadevah ne opira na ustna pričanja delavcev bank, ampak upošteva le pisno dokumentacijo. Kot smo zapisali zgoraj, pa predložitveno sodišče v tem primeru še vedno dvomi, ali simulacije, ki prikazujejo zgolj učinke manjših sprememb tečaja, omogočajo zavedanje o znatenem tveganju, ki je značilno za obravnavani kredit.

4.2. Opozorilo o tveganjih

Špansko in hrvaško sodišče kredit najprej opredelita kot visoko rizičen, iz tega pa nato izpeljeta pričakovanja glede ustrezne ravni pojasnilne dolžnosti v smislu opozorila o tveganjih. Slovensko sodišče se za razliko od drugih

³⁴ Zveza potrošnikov Slovenije (2018).

³⁵ Predlog za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-776/19, VB, WA proti BNP Paribas Personal Finance SA, z dne 1. 10. 2019, str. 14.

dveh sodišč do vprašanja o rizičnosti produkta posebej ne opredeli. Špansko sodišče se v sodbi osredotoča predvsem na izostanek opozorila o tveganju v primeru, ko bi bile tečajne spremembe tako visoke, da bi lahko privedle ne le do občutnega zvišanja višine mesečne obveznosti, ki bi jo kreditojemalec težko nosil, ampak tudi do tega, da bi obveznosti iz naslova neamortizirane glavnice presegle znesek začetne glavnice. Hrvaško sodišče k zahtevi po splošnem opozorilu o visokem tveganju dodaja še zahtevo po konkretnem ali za švicarski frank specifičnem opozorilu o tem, da gre za valuto varnega zavetja, ki se odziva na krizne izbruhe po svetu, in po opozorilu o v finančnih krogih dobro poznanih pričakovanjih o počasnem, a vztrajnem trendu apreciacije švicarskega franka proti evru.

Slovensko sodišče očitek, da je banka potrošniku zamolčala konkretna opozorila o tveganjih glede spremembe tečaja, zavrne, ker »nihče ne more dati zanesljivih napovedi glede bodočega gibanja tečaja«. V zvezi s tem ni nepomembno, da je – že pred odločitvijo VS RS – Okrožno sodišče v Mariboru pridobilo izvedensko mnenje, ki se opredeljuje tudi do Bloombergovih napovedi o gibanju tečaja švicarskega franka iz časa, ko so banke tržile obravnavane kredite.³⁶ Te so napovedovalle vztrajno rast vrednosti švicarskega franka v obdobju naslednjih 25 let, ko naj bi švicarski frank proti evru apreciral za kar 100 odstotkov.³⁷ Čeprav je kriza prispevala k časovni zgostitvi sprememb tečajev švicarskega franka in evra, je njuno današnje razmerje skladno s temi napovedmi. Izvedenec je v zvezi s tem povedal: »Lahko pa se takšne napovedi³⁸ upoštevajo pri oblikovanju postopkov poslovnega odločanja, kot indikacija verjetnosti pogojev poslovanja«, čeprav je tudi njihova zanesljivost omejena kot pri vseh napovedih. Te informacije (do katere so banke imele dostop) še zdaleč niso bile nerelevantne, saj tudi sorazmerno majhen in počasen, le nekajodstotni padec vrednosti evra proti franku (na letni ravni, kar je nekaj običajnega), o katerem govorijo Bloombergove napovedi, ustvari na dolgi rok znatne negativne učinke sprejetega tveganja.³⁹

Slovensko sodišče se glede splošnega opozorila o znatnem tveganju zadovolji z ustno izjavo delavke banke, da je kreditojemalca opozorila, da se lahko obrok poveča za enkrat. Poleg tega, da je takšno opozorilo necelovito (glej prejšnjo točko o obsegu informiranja), je njegov pomen tudi življenjsko gledano vprašljiv, saj bi to pomenilo, da bi se mesečna obveznost potrošnikov zvišala z okoli 1500 na 3000 evrov, ugotovljena dejstva v sodbi pa ne nakazu-

³⁶ V. Bole (2019), str. 12.

³⁷ Združenje Frank (2019), str. 24–25.

³⁸ Izvedenec tukaj govorji o statističnih napovedih.

³⁹ Kooperativa Zebra (2015), str. 6.

jejo, da bi prihodki drugače naslednjega tveganja perspektivno vezan na

4.3. Stanje

Špansko povprečnost tuje informira spremenljiv španskega prečnega tičnem in namreč »dicami k Sodišče z nobenega neutemeljene EU;⁴⁰ povzanih s organizacijami Poročilo o godb v švicarski Bank Austria eksemplarju o rizikih ki niso izpolnjevale.⁴¹ O stvari Evropskega

⁴⁰ Sodba Vr

⁴¹ VS RS v

sodne praksi

da se bo gle

predhodno o

⁴² Zveza potro

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo meril za presojo ...

... bej ne opredeli. Špansko sk o pozorila o tveganju v ..., da bi lahko privedle ne ..., ki bi jo kreditojemalec iz naslova neamortizirajoško sodišče k zahtevi po ... zahtevo po konkretnem ... da gre za valuto varnega ... po opozorilu o v finančnih ... a vztrajnem trendu apreci-

zamolčala konkretna opozorila, ker »nihče ne more dati ...«. V zvezi s tem ni neposredno sodišče v Mariboru i do Bloombergovih napovedi so banke tržile obravnavljednosti švicarskega franka bank proti evru apreciral za ... asovni zgostitvi sprememb ... je razmerje skladno s temi ... Lahko pa se takšne napovedi odločanja, kot indikacijskih zanesljivosti omejena ... so banke imele dostop) ... erno majhen in počasen, le ... (na letni ravni, kar je nekaj ... povedi, ustvari na dolgi rok

z znatnem tveganju zadovolji ... alca opozorila, da se lahko ... o opozorilo necelovito (glej ... pomen tudi življensko gledečna obveznost potrošnikov ... dejstva v sodbi pa ne nakazu-

jejo, da bi potrošnika takšno finančno breme lahko nosila s svojimi rednimi prihodki, imela prihranke v švicarskih frankih ali bila proti tveganju kako drugače zavarovana. Poljsko vrhovno sodišče je v podobnem primeru zavzelo naslednje stališče: če bi bile posledice sprememb valutnega tečaja in nastala tveganja resnično ustrezzo pojasnjena, potem se racionalni posojilojemalec v perspektivi odplačevanja kredita skozi več desetletij ne bi odločil za kredit, vezan na tujo valuto, razen če okoliščine primera jasno kažejo drugače.⁴⁰

4.3. Standard povprečnega potrošnika

Špansko in hrvaško sodišče v skladu s stališčem Sodišča EU menita, da je povprečni potrošnik sicer lahko seznanjen z zvišanjem in znižanjem vrednosti tuje valute, vendar pa ni mogoče pričakovati, da bo brez ustreznega informiranja zmožen oceniti vse znatne posledice, ki izhajajo iz kredita s spremenljivo obrestno mero in neomejeno valutno klavzulo. Za razliko od španskega in hrvaškega sodišča je slovensko sodišče postavilo standard povprečnega potrošnika na raven, ko načeloma že odpade potreba po sistematičnem informiranju o tveganjih s strani banke. Po mnenju sodišča naj bi bil namreč »povprečni potrošnik v Sloveniji seznanjen z vsemi znatnimi posledicami kredita v tuji valuti, saj je valutno tveganje splošno znano dejstvo«. Sodišče za sprejem takšnega standarda povprečnega potrošnika ne navaja nobenega argumenta, kar pomeni, da je standard, ki ga je postavilo VS RS, neutemeljen in arbitraрен. Ne samo da je v nasprotju s sodno prakso Sodišča EU;⁴¹ povsem drugače je možnost presojanja kreditojemalcev o tveganjih, povezanih s krediti v švicarskih frankih, ocenila tudi nacionalna potrošniška organizacija, tj. Zveza potrošnikov Slovenije, ki je februarja 2015 objavila Poročilo o tujevalutnih kreditih. V njem je analizirala sklepanje kreditnih pogodb v švicarskih frankih in opozorila na zavajajoče oglaševanje bank (letak Bank Austria, današnje UniCredit banke, »Naslonite se na trdno valuto!« je eksemplarični dokaz) ter izredno pomanjkljivo informiranje kreditojemalcev o rizikih kreditov. Sklep poročila Zveze potrošnikov Slovenije je, da banke niso izpolnile svoje pojasnilne dolžnosti in so potrošnike tudi zavestno zavajale.⁴² O standardu povprečnega potrošnika v Sloveniji v povezavi z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoš-

⁴⁰ Sodba Vrhovnega sodišča Republike Poljske v zadevi IV CSK 309/18 z dne 29. 10. 2019.

⁴¹ VS RS v stališču o standardu povprečnega potrošnika tako zelo odstopa od dosedanja sodne prakse Sodišča EU v zadevah glede kreditov v švicarskih frankih, da bi pričakovali, da se bo glede tega vprašanja posvetovalo s Sodiščem EU in nanj naslovilo vprašanje za predhodno odločanje.

⁴² Zveza potrošnikov Slovenije (2015).

tenih poslovnih praksah⁴³ pišeta tudi Možina in Lutman, ki omenjata, da se različni deležniki strinjajo, da je povprečni slovenski potrošnik informiran bistveno manj, kot pa to predpostavlja standard Sodišča EU.⁴⁴

5. Sklep

Odstopanje slovenske sodne prakse od sodne prakse v drugih državah članicah v zvezi s presojo pojasnilne dolžnosti izhaja iz nedosledne uporabe prava Unije. Čeprav se Vrhovno sodišče na deklarativni ravni obsežno sklicuje na Direktivo 93/13/EGS in relevantno sodno prakso Sodišča EU, v velikem loku zaobide meritila in metodologijo, ki jo je za presojo podobnih primerov razvilo Sodišča EU, kar pride do izraza ob natančni primerjavi sodb, ki so jih izdala vrhovna sodišča v različnih državah članicah v podobnih zadavah. Ugotovitev, da je bil potrošnik s tem, ko ga je bančni delavec ustno in »čez palec« seznanil, da lahko spremembu tečaja vpliva na višino obroka, že poučen o celotnem strošku kredita, ne ustreza zahtevi po seznanjenosti z vsemi posledicami. Prav tako ni nikjer v sodni praksi evropskega sodišča najti opore za trditev, da bi zahteva po ponazoritvi učinkov valutnega tveganja v primeru večje (znatne) spremembe tečaja že sama po sebi ogrožala avtonomijo in svobodo posameznika, prav nasprotno, takšna zahteva je eksplisitno zapisana v kasnejši normativni ureditvi varstva potrošnikov. Še najbolj pa bode v oči standard povprečnega potrošnika, ki je bil postavljen s sklicevanjem na »valutno tveganje kot splošno znano dejstvo«, brez upoštevanja ugotovitev slovenskih ekspertov in brez konzultacije s Sodiščem EU prek instituta predhodnega vprašanja. V vseh obravnnavanih točkah je odstopanje sodne prakse vrhovnega sodišča od merit Sodišča EU v škodo potrošnika, pri tem pa nismo niti problematizirali zahteve, da bi moralno slovensko sodišče pri presoji nepoštenosti pogojev slediti višjim standardom varstva od teh, ki so določeni v direktivi. Ali gre za avtentično nerazumevanje pomena varstva potrošnika ali pa za posledico razmerij moči v slovenski družbi, je vprašanje, ki presega namen tega prispevka.

Zmanjševanje pomena varstva potrošnikov, ki se izkazuje v odločbah VS RS, je problematično tako z vidika družbenega kot tudi gospodarskega razvoja Slovenije. Namen varstva potrošnikov je namreč dvojen, na eni strani učin-

⁴³ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembah Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 149, 11. 6. 2005.

⁴⁴ D. Možina, K. Lutman (2017), str. 1077.

tman, ki omenjata, da se
ski potrošnik informiran
išča EU.⁴⁴

e v drugih državah članic
nedosledne uporabe prava
pravnih obsežno sklicuje na
sodišča EU, v velikem loku
podobnih primerov razvilo
vrjavci sodb, ki so jih izdala
dobnih zadevah. Ugotovili
so, da je ustno in »čež palec«
šino obroka, že poučen o
seznanjenosti z vsemi po
pskega sodišča najti opore
alutnega tveganja v prime
lebi ogrožala avtonomijo in
enteva je eksplisitno zapisa
ikov. Še najbolj pa bode v
postavljen s sklicevanjem na
rez upoštevanja ugotovitev
čem EU prek instituta pred
je odstopanje sodne prakse
potrošnika, pri tem pa nis
ovensko sodišče pri presoji
varstva od teh, ki so določeni
pomena varstva potrošnika
žbi, je vprašanje, ki presega

izkazuje v odločbah VS RS,
tudi gospodarskega razvoja
č dvojen, na eni strani učin

z dne 11. maja 2005 o nepoštenih
notranjem trgu ter o spremembah
menta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES
a parlamenta in Sveta, UL L 149,

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo meril za presojo ...

kovito varstvo potrošnikov kot običajno šibkejše stranke pred nedovoljenimi pogoji, kar neposredno prispeva k njihovi blaginji in kakovosti življenja, in na drugi strani odvračanje prodajalcev ali ponudnikov od uporabe nedovoljenih pogojev v prihodnje ter ustvarjanje nujnih pogojev za delovanje tržnega gospodarstva. Upoštevanje temeljnih načel varstva potrošnikov in sodne prakse Sodišča EU na način, ki presega zgolj deklarativen raven, torej ni pomembno samo za varstvo posameznih potrošnikov, ampak tudi za pravni in gospodarski red Slovenije in EU kot celote.⁴⁵

Literatura

- Bole, Velimir (2019). Izvedensko mnenje. Ljubljana: EIPF d.o.o.
- Kooperativa Zebra (2015). Mnenje in komentar o oceni tveganosti v primeru posojil z valutno klavzulo, vezanih na švicarski frank. Dostopno na: http://www.zdruzenje-frank.si/wp-content/uploads/2020/06/Kooperativa-Zebra_Strokovno-mnenje_-CHF-krediti.pdf (2. 7. 2020).
- Koritnik, Boštjan, Ude, Lojze (2020). Vprašanje enotnosti sodne prakse Vrhovnega sodišča RS v zvezi s kreditnimi pogodbami v tuji valuti. Podjetje in delo, št. 1, str. 3–48.
- Možina, Damjan, Lutman, Karmen (2017). Country report Slovenia. V: Civic Consulting, Study for the Fitness Check of EU consumer and marketing law, Final report part 3 – Country reporting, str. 1075–1113.
- Preininger, Robert (2018). Štiri odločitve vrhovnega sodišča o kreditih v švicarskih frankih. Pravna praksa, št. 49–50, str. 6–8.
- Preininger, Robert (2020). Ali je sodna praksa Vrhovnega sodišča RS v zvezi s krediti v švicarskih frankih res enotna, in če ni, ali je skladna s sodno prakso Sodišča Evropske unije. Podjetje in delo, št. 3–4, str. 637–644.
- Sladič, Jorg (2019). Krediti v švicarskih frankih po ustalitvi sodne prakse pred Vrhovnim sodiščem. Pravna praksa, št. 49–50, str. II–VII (priloga).
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Služba za analize in raziskave (2019). Kreditne pogodbe v švicarskih frankih (primerjalnopravna analiza).
- Weingerl, Petra (2019). Sodniki naj ponotranjijo pravo EU. Pravna praksa, št. 30–31, str. 3.
- Zalar, Boštjan (2019). (Ne)moč argumenta človekovih pravic v sodnih postopkih. Odvetnik, št. 3, str. 12–17.

⁴⁵ Obvestilo Komisije – Smernice glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, UL C 323, 27. 9. 2019.

Članki

H. Iglič: (Ne)enotna uporaba prava EU? Primerjalni pogled na uporabo merit za presojo ...

Združenje Frank (2019). CHF krediti v Sloveniji – neprimerni in nepotrebni. Dostopno na: <http://www.zdruzenje-frank.si/CHF-krediti2019/mobile/index.html#p=1> (2. 7. 2020).

Zveza potrošnikov Slovenije (2015). Delno poročilo o problematiki tujevalutnih kreditov. Dostopno na: http://www.zdruzenje-frank.si/wp-content/uploads/2020/06/ZPS_Poročilo_CHF-krediti.pdf.

Zveza potrošnikov Slovenije (2018). Zaskrbljujoče nerazumevanje vloge varstva potrošnikov v tržnem gospodarstvu (izjava za javnost). Dostopno na: http://www.zdruzenje-frank.si/wp-content/uploads/2018/01/ZPS_Izjava-za-javnost_Zaskrbljujoče-nerazumevanje-vloge-varstva-potrošnikov-v-tržnem-gospodarstvu.pdf (2. 7. 2020).

Čla
Po

Ke

P
za

I.
2.

3.

4.

5.

Povz

Prot
pove
pinšk
prav
joc p
name
nim c
k tem
praks
trolo
škodi
invaz
zaseb
ki jo z
ter sta

Kevin
ružnic
kevin.i